

Klart för klimatcertifierad mat!

Sammanfattning av seminarium 15 juni 2010

Lars Göran Pettersson, förbundsordförande LRF, inledde dagen med att hälsa alla välkomna och poängtera att det idag finns ett stort intresse för jordbruks- och klimatfrågor. Jordbruket har en stor potential att verka för att minska utsläppen av växthusgaser i Sverige.

Miljöminister **Andreas Carlgren** tog sedan vid och betonade att vi måste hitta en väg bort från de klimat- och oljeproblem som vi har idag. Sverige ska vara en drivande aktör i omställningen till ett samhälle som baseras på förnybar energi och med minimerad klimatpåverkan. Klimatmärkning för mat kan spela en viktig roll i den utvecklingen. De tre B:na; bilen, biffen och bostaden är nyckelområden där konsumenten måste få hjälp med att göra klimatsmarta val. Engagemanget på individuell nivå är viktig men det behövs även ske förändring på större nivå, i staden, landet och världen.

Bilen och biffen är frågor som berör människor och direkt kopplar till livsstil. Det kommer i framtiden att ske en stor förändring i vad vi äter och hur det har producerats. Kombinationen av politik och konsumentval driver utvecklingen mot en fossilfri framtid där vi sluter kretsloppen.

Pär Holmgren började med att blicka 50 år tillbaka i tiden när det fanns en personlig relation mellan den som hade producerat livsmedel och den som konsumerade livsmedlet. Idag är dagligvaruhandeln storskalig och produktionen av livsmedel sker på stora gårdar som levererar till många olika butiker runt om i landet. Det är därför problematiskt för konsumenten att ha en personlig kontakt med primärproducenten och märkningar kan här vara ett viktigt verktyg för att underlätta konsumentens val i butik.

Det senaste århundradet har det skett en dramatisk ökning inom många områden, befolkning, naturresursuttag, energianvändning, skördenivåer och mycket annat. Detta har möjliggjorts med hjälp av billig energi från fossila bränslen men bland annat lett till klimatförändringar. Jordbruket är en av de känsligaste verksamheter vi människor ägnar oss åt, klimatförändringarna kan komma att påverka livsmedelsförsörjningen och det är viktigt att ställa om jordbruket så att de blir motståndskraftigare mot förändringar. Vi i västvärlden har förutsättningar att förändra vårt jordbruk och klimatmärkningen är ett sätt att börja driva den omställningen.

Maria Ågren, generaldirektör på Naturvårdverket, började med att konstatera att maten står för en stor del av privatpersoners klimatutsläpp. Konsumenterna behöver stöd för att kunna göra klimatsmarta val och många konsumenter vill ha klimatmärkning för mat. Det finns flera olika sätt att märka ut klimatpåverkan från livsmedel, de tre vanligaste är 1) kriteriebaserad märkning, 2) klimatavtryck, 3) klimatdeklarationerna B2B. Det finns en risk för "choice overload", att det blir för många val för konsumenten. Att väva in klimataspekter i en befintlig miljömärkning kan vara ett bra sätt att underlätta för konsumenten att göra ett klimatsmart val.

Åsa Domeij är sedan två år tillbaka miljöchef på Axfood. Hon börjar med att konstatera att klimatinformation riktad mot konsument kan vara utformad på flera olika sätt; kvantitativt,

kvalitativt mellan varugrupper och kvalitativt inom varugrupper. Vilket sätt som är bäst beror på vad det är för produkt som ska märkas. Åsa poängterar att det inte alla gånger är bäst ur klimatsynpunkt att äta en vegetarisk kost, det kan finnas tydliga mervärden för både klimat och mångfald med en varierad kost. En märkning får inte vara för komplicerad för kunden och det är bäst om märkningen signalerar positiv information, inte dödskallemärkning. Alla kommer inte att bli veganer, så vad det handlar om är att vi äter måttligt av de saker som har högt klimatavtryck.. Klimatmärkningen kan vara ett bra sätt att hjälpa konsumenten att göra dessa val.

Christel Cederberg, från SIK, började med att tydliggöra att växthusgaser oavsett vart de släpps ut sprids i atmosfären och bidrar till klimatförändringen. Därför är det viktigt att ha ett livscykelperspektiv (LCA) när man försöker begränsa dessa utsläpp. De stora växthusgaserna från jordbruket är lustgas, metan och koldioxid. Utsläppen som framkommer från en LCA påverkas av vilka systemgränser man använder sig av. I klimatberäkningar av olika livsmedel har inte förändrad markanvändning från till exempel avskogning beaktats eftersom det inte finns någon internationell konsensus i hur detta skall beräknas. Därför är utsläppen som redovisas i många LCA-rapporter ofta underskattade. Christel förtydligar att avskogningen kan ha utsläpp motsvarande 20% av de totala utsläppen av växthusgaser som vi har globalt idag. Det finns dock även en positiv markanvändning, kolsänkor på långliggande gräsmarker. Klimatprojektet använder en kriteriebaserad certifiering eftersom det då går att ändra reglerna allt eftersom ny kunskap nås om klimatpåverkan från olika sektorer inom livsmedelskedjan. Kvävefrågan är enligt Christel helt central, andra viktiga områden är gödsel, idisslare, fossil energi, effektiviseringar och foder.

Pernilla Tidåker och **Anna Richert** gjorde en genomgång av projektets syfte och hur arbetet med regelutformningen fortskridit under de tre år som projektet varit igång. Projektarbetet utförs av en projektgrupp som har stöd från en expertgrupp samt en styrgrupp. Målet med projektet är att skapa ett certifieringssystem som kan underlätta för konsumenten att göra ett klimatanpassat konsumtionsval i butiken. Projektet levererar publika vetenskapliga underlagsrapporter, certifierbara regler samt sätter igång processer som fokuserar på åtgärder. Certifieringen ska stimulera aktörer inom hela livsmedelskedjan till förbättringar som leder till minskad klimatpåverkan.

Elisabeth Gauffin från Sju Gårdar har varit bonde i 25 år och under den tiden sett hur klimatet har förändrats, mer nederbörd, längre säsong och större värmeböljor. Sju Gårdar började sitt klimatarbete med att se över sitt inköpta foder. De har under det senaste året gjort en hel del förändringar i beteende vilket i många fall kan resultera i rejält minskade klimatutsläpp. Att arbeta med att bli klimatcertifierad innebär att man tänker nytt och ser över sina vanor.

Mats Sjöstedt som odlar tomater och grönsaker på Hornudden eftersträvar en helhet i sina odlingar. Han menar att hållbar utveckling är viktig och det handlar om att minska belastningen på miljön. Som växthusodlare har han arbetat med att byta uppvärmning av växthusen till värme från förnybara källor. Han tycker att det är väldigt viktigt att konsumenterna utbildas och får hjälp att göra val som är bra för miljön och klimatet. Klimatcertifieringen kan underlätta för konsumenterna att göra val i butikerna som leder till utvecklingen av ett mer hållbart samhälle.

Det fanns en stor tveksamhet kring projektet när det drogs igång säger **Mats Persson**, generaldirektör på Jordbruksverket. Det är därför extra glädjande att projektet har kommit så

långt idag och vi ser de första klimatcertifierade produkterna komma ut på marknaden. Ytterligare en viktig poäng med klimatprojektet är att KRAV och Svenskt Sigill har lyckats samarbeta så bra i det här projektet. Att styra utvecklingen med hjälp av rådgivning och certifiering är ett bra sätt att undvika lagstiftning och kan ge motivation till förändring. Det finns i nuläget mycket pengar att söka för frågor som rör klimat och jordbruk och det kan vara ett sätt att gå vidare med att utveckla projektet.

Johan Cejje från KRAV och **Sören Persson** från Svenskt Sigill gjorde en gemensam presentation av hur respektive organisation kommer att implementera klimatprojektets regler i sina märkningssystem. KRAV väljer att successivt införa alla klimatreglerna i sitt regelverk för att stärka det ur ett klimatperspektiv. Svenskt Sigill kommer att införa klimatreglerna och låta det vara en möjlighet att ha det som en frivillig tilläggs-certifiering utöver den vanliga sigillmärkningen. De presenterade även en konsumentundersökning som visade att det finns ett stort intresse hos konsumenterna att kunna välja livsmedel med lägre klimatpåverkan.